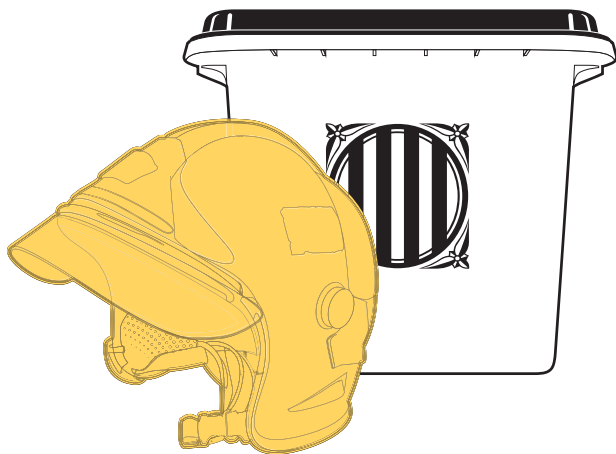

El relat que explica la defensa de la democràcia
pel cos més preuat del país

BOMBERS PER LA REPÚBLICA

Pròleg de David Fernàndez

ELS BOMBERS SERAN SEMPRE NOSTRES

Columna

BOMBERS PER LA REPÚBLICA
ELS BOMBERS
SERAN SEMPRE
NOSTRES

Pròleg de David Fernández

PRIMERA EDICIÓ: SETEMBRE DEL 2019

© MARC FERRER MURILLO, ALI OLMOS BERNADAS, CARLES SAVALLS I ORTIZ, 2019

© DE LA SALUTACIÓ DEL MOLT HONORABLE PRESIDENT DE LA GENERALITAT A L'EXILI:
CARLES PUIGDEMONT CASAMAJÓ, 2019

© DE LA SALUTACIÓ DE JORDI SÀNCHEZ: JORDI SÀNCHEZ I PICANYOL, 2019

© DEL PRÒLEG: DAVID FERNÀNDEZ, 2019

© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.

AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA

ISBN: 978-84-664-2559-9

DIPÒSIT LEGAL: B. 15.082-2019

FOTOCOMPOSICIÓ: GAMA, SL

www.columnnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

El paper utilitzat per imprimir aquest llibre està qualificat com a **ecològic**
i procedeix de boscos gestionats de manera **sostenible**.

I D'OCTUBRE: LA DEFENSA DEL REFERÈNDUM

Hi ha dies que marquen una generació i queden inserits per sempre més en la memòria popular. Si els nostres avis i àvies sempre ens han recordat el 19 de juliol del 1936 i els nostres pares i mares el 23 de febrer del 1981, nosaltres sempre tindrem present l'1 d'octubre del 2017. Serà el que explicarem a les nostres filles i netes quan vulguem recordar com va ser el procés cap a la independència, i com els bombers vam defensar la democràcia, amb les mans buides i amb la jaqueta i el casc posats.

La Llei de bombers 5/1994, de 4 maig, diu que un dels principis bàsics d'actuació dels membres dels serveis de prevenció i extinció d'incendis i de salvaments de Catalunya és «tenir un tracte correcte amb la ciutadania, la qual han d'auxiliar i protegir si les circumstàncies ho exigeixen o hi

són requerits». A més a més del que diu la llei, igual que els metges, els bombers ho som tres-cents seixanta-cinc dies a l'any, ja que ens guanya el nostre instint solidari d'ajudar els altres, el compromís i la vocació de servei. Per això vam sortir al carrer l'1 d'octubre.

Vam voler garantir la seguretat de les persones amb els nostres coneixements, relacionats amb el risc en general. Vam creure important intervenir fent cordons de seguretat, donant consells de comportament i transmetent premisses preventives a les persones. La nostra prioritat, més enllà de les idees polítiques, és la seguretat de la gent.

El dia 1 d'octubre va ser un dia carregat de sentiments contradictoris: il·lusió, desengany, confiança, desesperança, impotència, serenor, angoixa, alegria, tristesa, coratge, ràbia, valentia, por... De tots aquests, dos sentiments van conviure des del primer moment entre els apagafocs: impotència i por.

Impotència, per les agressions que estava patint el nostre poble, i per no poder fer res per aturar-les. Por, per les mateixes agressions que vivien tant els mateixos bombers com els amics, coneguts i familiars. Gent de totes les edats va quedar exposada a una violència indiscriminada

per part de les forces de l'ordre espanyoles, que ja havien arribat a Catalunya al crit d'«¡A por ellos!». Dir que un bomber no passa mai por és mentir. I si davant del foc de vegades es passa por, davant de la violència brutal també.

Pels bombers, gestionar aquests dos sentiments va ser molt difícil, ja que l'instint de respondre va ser molt present en alguns instants. La por que vivia la població també se'ns encomanava en sentir-nos febles davant una policia fortament armada que no va voler dialogar en cap moment. «Desde detrás metía la porra hacia adentro como si no hubiera mañana. Y no había cojones. Y empujaban, y empujaban. Si uno no se ha ido con la costilla rota, poco le ha faltado». Són paraules d'un dels guàrdies civils que va actuar a Sant Martí Sesgueioles, i que es van fer virals posteriorment. «¡Cómo empujaban los hijos de puta!», «Habéis aguantado de cojones», es van dir els agents entre ells.

Ja de matinada i fosc encara, en molts llocs de Catalunya grups indeterminats de bombers fora de servei es van trobar de manera voluntària per intentar coordinar la defensa del referèndum. Molts d'altres s'hi van afegir el mateix dia i en veure les imatges de la violència policial per tele-

visió o a les xarxes socials. Tot plegat no va ser una acció premeditada ni preparada de manera metòdica. Ens sap greu dir-ho, però no hi va haver tanta èpica. Tothom va fer el que va poder de manera espontània; la improvisació també podria descriure l'actuació dels bombers l'1 d'octubre.

Alguns bombers surten de casa amb la jaqueta i el casc sense saber què es trobaran. D'altres van de paisà. Alguns participen en les meses i en l'organització del referèndum. Alguns altres es reuneixen amb companys bombers, però molts es troben només amb amics i familiars i s'adonen que són l'únic bomber, no tan sols del centre de votació, sinó del seu poble sencer. I malgrat això, o justament per això, alguns acaben assumint les tasques de seguretat i prevenció. D'altres ni tan sols s'han plantejat fer res més enllà d'anar a votar i passar el dia tranquils, però els esdeveniments, i sobretot aquest esperit tan arrelat d'abnegació i de servei, fan que ho deixin tot per anar a ajudar la seva gent.

També hi ha bombers que tenen un paper discret i en cap moment es volen identificar com a tals, ja que se senten part de la gent i no volen assumir cap protagonisme. I tot i que no en sa-

bem la quantitat, és segur que hi ha bombers que ni tan sols van a votar l'1 d'octubre, pel simple fet d'estar totalment en contra del referèndum. També som un reflex de la societat.

Altres bombers, malgrat haver-se plantejat canviar-se la guàrdia, no ho fan, ja que ningú s'imagina el que acabarà passant. Alguns, en canvi, decideixen quedar-se de guàrdia, ja que creuen que potser així poden ser més útils.

Però per comprendre millor els fets de l'1 d'octubre també hi ha un altre factor clau: la dispersió territorial dels bombers. Molts bombers professionals treballen en una localitat i viuen en una altra. Molts tenen dubtes d'on anar, si amb els seus companys del parc on treballen o a prop de casa, amb amics i família, però pràcticament sense companys de parc. Això, doncs, provoca que en algunes ciutats els grups de bombers siguin petits, o només n'hi hagi un o simplement no n'hi hagi cap. En canvi, en aquells pobles amb parcs de bombers voluntaris la cosa és diferent. La proximitat i la immediatesa són factors que ajuden a fer que els grups siguin més nombrosos i efectius, ja que pràcticament es mobilitza tot el personal del parc.

A mesura que passen les hores i les notícies de les agressions es viralitzen, les peticions d'ajuda

també es multipliquen: «Ens demanen bombers!»; «Necessitem més bombers!»; «Ens cal ajuda de bombers!». Són els missatges que rebem davant l'allau de centenars d'imatges i vídeos amb les càrregues policials, que havien començat a quarts de nou del matí. Però és materialment impossible ser a tot arreu.

Paral·lelament també es multipliquen els rumors, les *fake news* i les falses alarmes, cosa que accentua la intranquil·litat, la inseguretats i el neguit.

La realitat, però, és que pràcticament tothom va actuar al seu espai natural, i que cada bomber, com cada català, té el seu propi 1 d'octubre, ja que el va viure de manera particular. Al final som una anècdota dins de tot el gran moviment que va fer possible el referèndum. No som més valents que els avis i les àvies que defensaven les escoles, ni més importants que els milers de persones anònimes que van fer possible que arribessin urnes i paperetes.

Finalment, també volem dir que els bombers catalans van comptar amb l'ajuda inestimable d'una vintena de bombers vinguts d'Euskal Herria en diferents expedicions, organitzades a correcuita. La idea va sorgir fruit d'una trobada ca-

sual el 29 de setembre, en l'acte de final de la campanya pel Sí pel referèndum celebrat a Barcelona, entre un grup de bombers catalans que hi van participar i Rebeka Ubera, diputada del parlament basc. La diputada havia preguntat com es podia ajudar des d'Euskadi i els bombers catalans li van respondre que duent bombers bascos. Dit i fet! Ella els va posar en contacte amb bombers d'allà i aquella mateixa nit i l'endemà, de manera precipitada i espontània, s'organitzarien les expedicions. També altres bombers bascos que ja es trobaven a Catalunya, assabentats d'aquesta missió solidària, es van unir als seus companys.

PRIORITAT, L'OPERATIVA

Oficialment, els Bombers de la Generalitat, des de la Direcció General de Prevenció, Extinció d'Incendis i Salvaments, no van preveure ni establir cap dispositiu operatiu específic per a l'1 d'octubre. A diferència d'altres convocatòries electorals, Funció Pública no va redactar cap circular amb instruccions concretes respecte al dret de vot del personal de guàrdia. En canvi, sí que es va *facilitar* que els bombers que ho volguessin fer

anessin a votar, mentre això no afectés la resposta operativa de la guàrdia.

A mitja tarda, però, la cosa va canviar. A tres quarts de sis des del compte de Twitter dels Bombers de la Generalitat es piula: «Inacceptables càrregues policials durant la jornada del #referèndum #1OCT que també han afectat bombers».

Paral·lelament es comença a activar un reforç de personal operatiu lliure de servei per donar cobertura i suport a les dotacions dels parcs. També s'activen i es fan obrir els parcs de bombers voluntaris, tot i que la majoria ja estaven oberts per iniciativa pròpia. Aquesta activació suplementària es decreta per fer un reforç preventiu estrictament sanitari, per tal de poder donar resposta a possibles persones ferides a conseqüència de noves càrregues policials. És a partir d'aquest moment que en diverses poblacions catalanes es veuen camions de bombers fent rutes al voltant dels centres de votació, i que en molts llocs els bombers de guàrdia ja s'acosten pels collegis electorals a mode de prevenció sanitària.

En canvi, als Bombers de l'Ajuntament de Barcelona la situació és completament diferent. La Gerència de Seguretat i Prevenció envia una ordre als cinc parcs de la ciutat que prohibeix fer sortir

cap vehicle oficial si no és per atendre un servei. El personal de guàrdia té el costum de fer sortir una dotació a comprar el dinar o el sopar amb el camió. Aquell dia es prohibeix la possibilitat de sortir a fer cap tipus de comandes, preveient la possibilitat que algú vulgui donar suport al referèndum. L'1 d'octubre, a Bombers de l'Ajuntament de Barcelona fins i tot es duplica el personal de comandament de guàrdia, per tal de controlar cada sortida i verificar que no s'atén res relacionat amb les votacions.

Ja des de primera hora del matí, des dels primers moments que comencen les càrregues policials a Barcelona, diferents membres de la cúpula de l'Agrupació de Comissions Obreres dels Bombers de Barcelona interpel·len diverses vegades els seus comandaments de guàrdia perquè facin sortir vehicles de manera preventiva. Però, malgrat que es reitera la mateixa petició al llarg de tot el dia, la direcció del Servei de Prevenció, Extinció d'Incendis i Salvaments de Barcelona no autoritzarà en cap moment la sortida de cap vehicle per fer possibles serveis als centres de votacions.

Tot i així, al llarg d'aquell dia són diverses les dotacions que, després de realitzar un servei,

creuen convenient que el vehicle emprengui el camí de retorn al parc tot passant per davant del col·legi electoral més proper per comprovar com està la situació. Malgrat que la política oficial és no fer visibles els bombers de l'Ajuntament al voltant dels col·legis, molts bombers tenen molt clar que aquell dia no poden amagar-se i que han d'estar al costat de la gent, com sempre hem fet.

UNA VISIÓ TERRITORIAL

Detallem per ordre alfabètic algunes de les actuacions dutes a terme pels bombers aquell dia històric, dividides en grans blocs segons la distribució territorial dels Bombers de Catalunya. No hi estan representats ni tots els parcs ni totes les comarques. Tot i que principalment es destaquen les actuacions més rellevants i allà on va haver-hi incidents amb la Policia Nacional i la Guàrdia Civil, també es reflecteixen alguns llocs on els bombers es van mobilitzar de manera discreta o sense violència policial.

Barcelona ciutat

Són gairebé les set del vespre del dia 30 de setembre. La Greta és a punt d'acabar la guàrdia com a operadora a la sala de control. Tan bon punt plega, se'n va directa cap a l'Institut d'Ensenyament Secundari Les Vinyes, al barri de Singuerlín de Santa Coloma de Gramenet. Una delegació de bombers bascos està a punt d'arribar. L'endemà participaran amb nosaltres i s'ha convocat una roda de premsa conjunta de bombers catalans i bascos per explicar aquesta missió solidària.

Abans de sortir de la feina, però, i quan va camí del cotxe, en Joan Anton atura la Greta; diu que li vol comentar una cosa. Ha pensat que el grup de Telegram, on ja hi ha més de vuit-cents bombers que s'han ofert a donar un cop de mà al llarg de la jornada de diumenge, no serà pràctic per intentar coordinar tasques si hi ha qualsevol incidència. Si tothom es posa a escriure missatges alhora, allò serà un caos i no ajudarà en res! Caldria repartir tots els companys en diferents grups territorials amb molta menys gent, que abastin zones molt més petites que no pas tot Catalunya. Això, a més, requerirà que almenys una persona faci de coordinadora al llarg de tota la jornada de votació, algú que estigui

present en tots els grups i vagi enviant avisos a la gent disponible per anar allà on calgui. Li proposa a ella de fer-ho i li pregunta, a més, si el pot ajudar a organitzar els nous grups i si pot trobar algú més que l'ajudi. La Greta diu que sí a tot.

La tasca, totalment improvisada i empresa poques hores abans que comencin les votacions, és molt feixuga: contactar amb totes les persones que hi ha al grup, demanar que es vagin organitzant per zones i que, a més, designin algú que faci de responsable. Sembla un objectiu impossible. Però per als bombers la capacitat d'organització en condicions adverses i de forma reactiva a escenaris canviants és quasi una manera natural de treballar, i de vegades fins i tot ens en sortim millor en aquest context que no pas quan tenim molt de temps per organitzar-nos. Al cap i a la fi, les emergències són el nostre entorn de treball quotidià, i l'1 d'octubre ho va acabar sent.

També cal donar pautes a través dels grups de Telegram, com ara intentar ser presents al màxim nombre possible de centres de votació, anar amb el casc i la jaqueta d'alta visibilitat si s'han de fer cordons per aïllar persones violentes i donar consells de seguretat a les persones per evitar incidències.

La nit avança, passen de les dues de la matinalda i la Greta diu que plega. Ha d'anar a dormir, perquè l'endemà torna a entrar de guàrdia a les set en punt i falten menys de cinc hores.

Encara no ha sortit el sol que l'Arnau i l'Ignasi, bombers de la Generalitat, ja veuen tot de furgons de la Policia Nacional a l'avinguda Rio de Janeiro, a Nou Barris. Han anat a fer una ruta pels centres de votació de Ciutat Meridiana. La jornada ha començat ben aviat per a tots dos. L'Arnau és amb la seva companya al col·legi d'Horta on els toca votar, però com que és el coordinador del grup de Telegram del Barcelonès Nord li demanen que faci una ruta per la zona per veure com es presenta el matí. Per això ha enviat un missatge a l'Ignasi, company del parc de bombers de la Selva. L'Ignasi havia dit a casa que votaria tan bon punt obrissin el seu centre i tornaria de seguida, però en rebre el missatge s'engresca i fa cap amb l'Arnau fins a Ciutat Meridiana. Tot lligat! «Torno d'aquí a unes tres hores!», li diu l'Arnau a la seva companya.

Quan tornen de Ciutat Meridiana, la Greta els diu que farien bé d'anar a l'escola Ramon Llull, a

la confluència de la Diagonal amb el carrer Marina. Ha sentit a la ràdio que la Policia Nacional ja hi ha arribat i que hi ha molta gent concentrada. En Gerard, que és bomber de l'Ajuntament de Barcelona i voluntari de la Generalitat, se n'assabenta gràcies a un missatge que ha rebut al Telegram. Ha començat el dia al centre de votació que s'ha establert al Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, a tocar del centre comercial Diagonal Mar, i, tot i que va vestit de paisà, s'ha identificat com a bomber pel que puguin necessitar els responsables de la votació. Veient que a la Ramon Llull pot haver-hi enrenou, es decideix a anar a donar-hi un cop de mà.

Quan hi arriben, l'Arnau i l'Ignasi comproven que la situació és molt tensa. Els agents estan fent una barrera per intentar bloquejar el pas a Consell de Cent des del carrer Sardunya. A algunes persones no les deixen passar, a d'altres ni les miren. Ells dos, però, aconseguixen travessar el cordó i atansar-se a l'accés principal de l'escola, on troben un altre company, l'Andreu. Tots tres veuen com la policia es va aproximant a poc a poc a la porta del recinte, on hi ha moltíssimes persones.

De sobte, els agents que feien barrera a Consell de Cent des de Sardunya abandonen el cordó

i comencen a saltar el mur del centre per aquesta zona i a accedir al pati de l'escola. L'Arnau i l'Ignasi ho veuen i els acaben imitant just en el moment que comença a ploure. La tensió s'ha traslladat a l'interior del recinte, on ja hi ha el personal que està preparant les meses abans d'obrir. L'Ignasi veu com els agents aparten la gent del mig per avançar fins a l'edifici de l'escola. A ell, un policia li descarrega un parell de puntades de peu a les cames. Tot i així, encara adolorit, s'asseu amb el seu amic i més gent a fer un cordó a terra per impedir l'accés a l'edifici. En Gerard, que tot just acaba d'arribar de Diagonal Mar, també ha entrat al recinte i tracta d'aturar l'avenç dels agents. La policia, aleshores, comença a desfer la ceba humana, arrencant les persones d'una en una, però cada vegada ho fa amb més violència, llençant-les amb força a terra, sense contemplar l'edat que tenen. Hi ha gent gran que cau a l'asfalt i resulta ferida.

La policia acaba localitzant una porta d'accés a l'edifici amb molt poca gent, i al cap d'uns segons entra a l'escola per endur-se les urnes. Quan ja les tenen, els agents canvien d'objectiu. Ara es dediquen a protegir les portes del recinte que donen a Consell de Cent per garantir la sortida al carrer

dels companys amb les urnes. Els policies que surten de l'edifici aclareixen el seu camí cap al carrer. A l'Arnau li donen una empenta. Una periodista francesa que du una càmera aconsegueix franquejar el cordó policial i entra al pati de l'escola des del carrer, però un altre policia la fa caure a terra.

Ja al carrer, la policia va directa cap a les furgonetes que tenen aparcades a la cruïlla de Consell de Cent amb Marina, protegides en tot moment amb un altre cordó. L'Arnau rep un parell de puntades de peu més, però aconsegueix atansar-se a uns tres metres d'un dels furgons. Veu un agent amb una escopeta de bales de goma. Es posa just al davant seu per dir-li que això està prohibit. El policia diu que no, però ell insisteix: «A Catalunya, sí!». El policia dubta molt i li acaba dient que no ho té clar.

A la fi, els furgons arrenquen i comencen a desfilars, i els agents que feien el cordó comencen a baixar pel carrer Marina. Moltes persones que s'havien concentrat a la porta de l'escola comencen a seguir-los. L'Arnau, l'Ignasi i l'Andreu veuen que ja ha arribat el moment de posar-se la jaqueta vermella i el casc i mirar de separar els policies i la gent. Al cap d'una estona, en la dis-

tància, els veu en Gerard, que s'adona que allà hi ha més companys! Com que els Bombers de Barcelona ja havien decidit no utilitzar el seu equipament durant la jornada del referèndum, opta per vestir-se amb el que du a la motxilla i que el distingeix com a bomber voluntari de la Generalitat. S'afegeix al grup amb la resta de companys. Ja en són quatre! Tots plegats arriben a peu a la cruïlla amb Diputació. Mentre acompanyen els policies, un d'ells, sense cap motiu, dona un fort cop a la gola de l'Andreu, que recula i gairebé perd l'equilibri.

Els furgons de la policia, ara, són a la cruïlla de Diputació amb Sardenya. La gent comença a seure enmig de Sardenya en senyal de protesta. Ja han arribat força periodistes. L'Arnau i els seus companys es posen al davant per garantir que hi hagi una distància prudencial entre les persones i els vehicles policials. S'apropen als agents i els diuen que poden marxar per Sardenya en direcció a Diagonal, ja que el carrer està tallat a la circulació i no hi ha gent rodejant els furgons en aquell sentit. Afegeixen que ells s'encarregaran de garantir la sortida del comboi policial mantenint la gent allà on es troba, amb l'objectiu d'evitar càrregues innecessàries. Però la policia diu

que no, que marxaran Sardenya avall, precisament on hi ha la gent asseguda. El responsable màxim de l'operatiu els ho diu molt clarament: «La policia no se retira; si no se apartan, pasaremos por encima de ellos». Sembla que no hi ha res a fer, així que l'Ignasi, l'Arnau, l'Andreu i en Gerard opten per mirar de convèncer els manifestants que s'aixequin i deixin el carrer lliure. La gent, sempre amb actitud pacífica però molt decidida, no vol fer-ho. Un noi comenta que si la policia marxa d'allà aniran a un altre centre de votació per endur-se les urnes. Potser no és mala idea fer-los passar l'estona allà quiets; al cap i a la fi, ningú està fent res. S'observen els uns als altres. Els bombers decideixen continuar allargant aquesta situació tensa però estàtica amb l'objectiu de guanyar el màxim de temps possible en favor de la resta d'escoles i punts de votació.

Seguint aquesta estratègia, l'Arnau torna a parlar amb el policia i li demana un altre cop que marxin Sardenya amunt, però l'agent manté la seva decisió de sortir d'allà carrer avall en sentit mar. Hi ha un breu intercanvi d'opinions i al final el cap policial els dona un marge de dos minuts perquè la gent s'aixequi. L'Arnau i els seus companys s'aparten a un cantó de la cruïlla per

decidir què han de fer. Una opció és treure's la roba de bomber i asseure's a terra per mostrar la seva disconformitat. Però encara no han passat els dos minuts que de sobte veuen que la policia comença a carregar contra les persones assegudes a terra. Agents protegits amb escuts claven cops de porra al cap a les persones assegudes.

És el caos. Polícies arrossegueu gent per terra, hi ha persones corrent, crits, tanques caigudes... Els agents van deixant lliure el carrer perquè els furgons puguin anar passant un a un Sardenya avall. L'Ignasi, l'Arnau, l'Andreu i en Gerard atenen totes les persones ferides per contusió que van trobant al seu voltant. Uns segons després, se senten els primers trets d'escopeta. La confusió és total. Sembla que els furgons han aconseguit sobrepassar la zona de manifestants. Algú diu als bombers que sembla que un noi pot estar ferit de gravetat; una bala de goma li ha impactat a la cara. Corren cap allà i se'l troben a Sardenya, entre Diputació i Gran Via. Efectivament, allò és greu. L'Arnau truca al 112 i demana urgentment una ambulància. El noi malferit és en Roger Espanol. En Gerard i l'Andreu es queden amb ell. Quan arriba l'ambulància, aparca a la cruïlla de Sardenya amb Diputació, el tècnic sanitari baixa

inmediatament del vehicle i comença a socórrer gent ferida, però l'Arnau i l'Ignasi li diuen que vagi amb ells, que hi ha un cas molt greu uns metres més enllà. Al cap d'una estona, l'Arnau torna a l'ambulància i amb el permís del tècnic sanitari agafa el material que considera necessari per fer les primeres cures a les persones que més ho necessiten; falten mans per a tants ferits! En Gerard i l'Andreu continuen atenent en Roger i després ajuden a carregar-lo a l'ambulància mentre l'Ignasi, per la seva banda, va a ocupar-se d'un home que té un trauc important al cap. En la distància veu una altra persona amb la tibia rebentada. La Guàrdia Urbana és uns cent metres més enllà i ell corre a demanar-los ajuda, però els agents municipals li diuen que la seva tasca és regular el trànsit.

La policia ja fa estona que ha marxat, i al grup de l'Arnau i l'Ignasi s'hi acaba d'afegir en Víctor, que és bomber en pràctiques i va vestit de carrer. Ara ja en són cinc! Entre tots, assisteixen tot de persones ferides o que són víctimes d'una crisi nerviosa, i demanen tantes ambulàncies com calgui a mesura que completen la fotografia de la situació.

En aquells moments, la sogra de l'Ignasi el reconeix a la televisió i truca immediatament a la seva filla. «És possible que el teu home estigui a

la Ramon Llull?». La noia se sorprèn: «Però si m'ha dit que tornaria a casa tan bon punt votés!». Els pares de l'Arnau també l'estan veient a la tele. Els mòbils dels bombers bullen de trucades i de missatges, però ells ni ho senten; són bombers i la seva feina, ara, és atendre persones ferides.

El telèfon de la Greta fa molta estona que treu fum. Amb en Joan Anton intentava coordinar les peticions d'ajut, però a les onze decideixen desmuntar el dispositiu perquè queda totalment sobrepasat pels esdeveniments. «No puc parar de plorar veient el que està passant, i així ens és impossible treballar», diu la Greta. «Desmuntem i anem nosaltres també a les escoles; amb la gent farem més feina, i ja ens coordinarem com puguem».

La Greta decideix marxar cap a Barcelona. Li han enviat un missatge explicant-li que els *piolins* ja s'han endut les urnes de dos dels centres de votació que hi ha al Guinardó i que la gent del barri s'està acumulant en l'únic que encara queda obert, l'escola Torrent d'en Melis. El centre és al final del carrer Varsòvia, un tram sense sortida, i allò pot ser una ratera. La Greta fa un avís al grup de Telegram de l'àrea: tothom que estigui per aquella zona, que vagi cap allà! Ella hi arribarà de seguida.

L'Ignasi, que encara és a la Ramon Llull, decideix atendre la crida i se n'hi va en moto. La resta del grup que ha estat amb ell en aquesta mateixa escola hi va en una furgoneta. En Gerard se'n torna al Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, on passarà la resta de la jornada després de votar, amb l'ai al cor, ja que els furgons de la policia no deixaran de passar un i altre cop per la zona, fent témer el pitjor.

En resposta a la crida de la Greta i a mesura que passa el matí, al Guinardó hi acaben arribant altres bombers, com en Xesco, que treballa en un parc del Baix Llobregat, o en Lluc i en Gilbert, de l'Ajuntament de Barcelona. I en Quico, que com en Víctor és bomber en pràctiques. I fins i tot tres companys que han vingut des d'Euskal Herria per donar suport en el referèndum, en Marko, l'Iñaki i el Koldo. La seva arribada és aclamada per la multitud.

La rodalía de l'escola Torrent d'en Melis és plena de gent ja des del carrer del Telègraf, abans de la cruïlla amb Varsòvia. La porta del centre està atapeïda. Molts dels presents han viscut fa poca estona la irrupció de la policia espanyola al centre de votació que s'havia instal·lat al CAP del barri, on fins i tot s'ha carregat contra un avi i el seu gos.

A Torrent d'en Melis, els bombers veuen clar que cal organitzar l'accés al recinte. El grup de la Greta, l'Ignasi, l'Andreu, en Víctor i l'Arnau es posa a formar fileres per organitzar l'entrada i establir un pas prioritari per a qui ho necessiti, com ara la gent gran o les persones amb discapacitats. Seguint instruccions dels responsables de mesa, també demanen a les persones que van entrant a l'escola que apaguin els mòbils o que no es connectin a Internet en aquells moments per no reduir la rapidesa de la xarxa a què s'ha connectat el centre per fer possible la votació.

Les estones d'espera donen per a molt. Més d'un explica que no tenia pensat ni anar a votar, però que, quan ha sabut que la Policia Nacional ha carregat contra la gent que s'esperava al CAP del barri i després s'ha endut les urnes, ha decidit baixar i participar en el referèndum. A l'Arnau, un home li explica, indignat, el que ha viscut una estona abans amb les càrregues policials.

A ningú se li escapa que si els *piolins* volen tenir tots els vots del Guinardó per força han d'anar allà, al Torrent d'en Melis, però per ara la votació continua en dansa. L'accés a la xarxa va i ve, i quan els responsables del centre ho demanen els bombers tanquen momentàniament les portes perquè la

gent que hi treballa pugui restablir la connexió. I de sobte, el rumor. I del rumor, a la certesa i als nervis. La gent que fa cua al carrer del Telègraf veu passar els furgons dels nacionals i tothom es comença a posar nerviós. Ja són aquí...

Els bombers, però, aprofitant que la coordinació i la complicitat amb els responsables de les meses és molt bona, ja han inspeccionat prèviament l'escola i han dissenyat un procediment per salvar les urnes si la policia fa acte de presència. Se n'encarregarà en Víctor, que les deixarà dins de l'ascensor aprofitant que té una clau per bloquejar-lo. També es valora desar part de les urnes en un magatzem inferior de l'escola, amagades al darrere d'una pila de llibres, i deixar a les meses dues urnes amb vots falsos com a esquer. Mentrestant, una de les responsables del centre, que s'està a la porta amb la Greta, s'encarregarà de tancar les portes del recinte per donar temps al personal de dins a fer el que hagi de fer.

I quina solució es podia donar per a la gent que hi hagués dins de l'escola en el moment que hi entrés la policia? Obrir les portes posteriors del centre per fer passar tothom al pati del darrere, de manera que si hi hagués cops de porra els poguessin evitar. A fora, la resta de bombers es posa-

ria en primera línia, just davant les tanques del centre. La idea era dialogar el màxim de temps possible amb la policia, per permetre que a l'interior enllestissin tots els dispositius de salvament de persones i urnes. De fet, amb la constatació que els *piolins* estaven pujant carrer Telègraf amunt, la gent comença a seure a terra davant de les portes de l'escola. I els bombers, que en aquells moments ja són dotze, al davant de tot i preparats per dialogar.

Tot i això, saben que molt probablement, i per molta resistència pacífica que facin, al final la Policia Nacional acabarà entrant. Per això ja tenen les urnes falses preparades sota la taula. En cas que els *piolins* arribin a la mesa, es farà el canvi d'urnes; el personal de les meses té instruccions d'oposar certa resistència a la requisició per donar més versemblança a l'operatiu.

Per sort, la policia passa de llarg. La Greta i la resta de companys respiren tranquils. Potser els agents han vist que Torrent d'en Melis és al final d'un carrer sense sortida i que intervenir aquí podria ser dramàtic. La resta de la jornada transcorre amb molts nervis, però en pau i en un ambient de germanor. Hi ha persones que porten menjar i beure per a la gent que està fent possible la votació.

En cap moment no en falta per a ningú. La solidaritat i companyonia dels veïns i les veïnes és admirable. Els responsables del centre han delegat en una noia el paper d'enllaç entre el personal de les meses i la gent que fa guàrdia a les portes de l'escola.

Quan el centre tanca les portes, l'Arnau parla amb el coordinador de la votació. El personal de les meses s'ha endut les urnes a una sala de l'escola, i decideixen fer el recompte amb els llums apagats, aprofitant la claror dels fanals exteriors. I en silenci. És un moment crític; si ara arriba la policia... «Quant de temps necessiteu per fer el recompte?», demana l'Arnau. «Una mitja hora». La resposta ja li val. L'Arnau va a les portes de l'escola i li diu a l'Ignasi el temps que hauria d'entretenir els policies si arriben. Ja sabrà com fer-ho, sempre amb la premissa de la negociació, la pau i la no-violència. L'Andreu agafa un megàfon i demana a la gent que no marxi encara, i que formin una pinya, ben junts per protegir les urnes.

Al final, però, la policia espanyola no fa acte de presència. Acabat el recompte, els responsables de les meses s'adrecen a les portes de l'escola i canten els resultats, megàfon en mà. Finalment, s'ha pogut votar.

No gaire lluny d'allà, a l'escola Dovella del Clot, en Joel, que està destinat a un parc de bombers del Baix Llobregat, ha participat en la tancada de mares i pares del centre, que és on estudia el seu fill. S'ha organitzat una programació d'activitats familiars des de divendres, tan bon punt els nens van acabar l'escola, fins a diumenge, per mantenir l'escola oberta. Els organitzadors, com en Joel, preveien que durant la matinada de diumenge ja hi podria haver aldarulls. Com que no volien exposar els petits, havien decidit en assemblea dur la canalla a cases d'amics i parents, de manera que dins l'escola només s'hi quedarien els adults.

La tarda de dissabte, una mare els pregunta si l'exdiputat de la CUP David Fernández pot anar a passar la nit al centre i defensar l'escola en cas d'aldarulls. Tothom diu que sí. Tenir-lo amb ells els tranquil·litza pel seu bagatge en la resistència pacífica. Fernández s'hi apunta i al llarg de la matinada els dona la seva opinió quan als responsables del centre se'ls presenta qualsevol dubte. En Joel s'hi sent a gust; pensa que és molt lloable que en David Fernández no vulgui interferir en les decisions del grup i que es limiti a exposar el seu punt de vista.

Passen la nit en calma tensa. En Joel i el grup de responsables del centre de votació marxen a

dormir pels volts de dos quarts de tres de la matinal, després d'unes assemblees que es fan eternes. Cap a les cinc, comencen a sentir la remor de la gent que s'està congregant a la porta de l'escola. Aquell dia, en Joel no està de guàrdia. Tampoc du cap peça de la uniformitat de bombers, tot i que porta una samarreta del col·lectiu Bombers Indignats, cosa que l'identifica perfectament.

Al cap de poca estona, amb els nervis a flor de pell per la incertesa, truquen a la porta de l'escola i els anuncien que porten pizzes. Els més innocents, com en Joel, es pregunten qui coi ha demanat pizzes per esmorzar, però quan obren es troben unes persones que porten les urnes. En Joel sent que és un dels moments més emocionants que ha viscut a la vida. Qui més qui menys plora i s'abraça. L'objectiu cada cop és més a prop. La meteorologia no els ajuda gaire, perquè està plovent a bots i barrals, però malgrat tot cada cop es concentra més gent a la porta de l'escola, sota els paraigües.

Algunes persones preparen xocolata desfeta per a tots els que són a la porta, esperant que toquin les nou del matí i obrin, i els forns i les pastisseries del barri els duen pastes per esmorzar, de franc. En Joel se sent orgullós de veure la solidaritat i la comunió entre tothom.